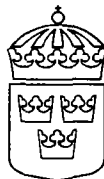


Finansutskottets yttrande

1993/94:FiU9y

Konsekvensanalyser i propositioner



1993/94
FiU9y

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har beslutat att granska konsekvensanalyser i propositioner som avlämnats under år 1993. I anslutning därtill har övriga utskott beretts tillfälle att yttra sig i frågan.

Utskottet

Finansutskottet får för sin del anföra följande.

Utskottets yttrande tar sin utgångspunkt i att finansutskottet förutom sin roll som fackutskott även kan anses ha ett övergripande ansvar i riksdagen för bevakningen av samhällsekonomiska och statsfinansiella frågor.

En stor del av finansutskottets arbete består i att bereda förslag från regeringen avseende riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Dessa förslag innehåller i hög grad analyser av konsekvenserna av den förordade politiken. Dessutom bereder utskottet förslag till anslag för ett antal olika verksamheter. Förutom propositioner med förslag till riktlinjer resp. anslag behandlade utskottet under år 1993 fem lagstiftningspropositioner.

Av dessa fem propositioner rörde tre stycken området offentlig upphandling, nämligen 1992/93:209 om vissa upphandlingsfrågor, 1993/94:35 om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling samt 1993/94:78 om frågor om offentlig upphandling. De kommunalekonomiska frågorna inför 1994 tog regeringen upp, förutom i kompletteringspropositionen (prop. 1992/93:150), även i proposition 1993/94:29 om vissa regleringar år 1994 mellan staten och kommunsektorn. Slutligen behandlade utskottet regeringens förslag om avveckling av det premiegrundande allemanssparandet (prop. 1992/93:149).

I de fem lagstiftningspropositionerna är det endast en som innehåller en särskild redovisning av kostnadskonsekvenserna. Det gäller proposition 1993/94:35 s. 52–53, där i ett särskilt avsnitt ansatser görs att belysa kostnader och andra effekter av förslagen. De lagstiftningsärenden som utskottet haft att hantera under den aktuella perioden

kan inte anses ha varit omfattande. Enligt utskottets mening hade det dock varit motiverat att för samtliga dessa propositioner ställa krav på någon form av konsekvensbeskrivning.

Finansutskottet vill i sammanhanget understryka betydelsen av att propositioner så långt möjligt innehåller bedömningar av de samhälls-ekonomiska och statsfinansiella konsekvenserna av de presenterade förslagen. Utskottet konstaterar att metoder anpassade till den offentliga beslutsprocessen har arbetats fram bl.a. inom ramen för det utvecklingsarbete som RRV har bedrivit. I ett cirkulär (C 1989:7) ställs vidare krav på att konsekvensutredningar skall göras i de författningsärenden som handläggs inom resp. departement. Vissa utbildningsinsatser har också gjorts inom regeringskansliet för att förbättra kunskaperna inom området. Trots detta finns det inte sällan uppenbara brister när det gäller förekomsten och utformningen av konsekvensanalyser i de propositioner som läggs fram för riksdagen.

Enligt utskottets mening är detta inte tillfredsställande. Höga krav bör generellt sett ställas på underlaget för riksdagens beslut. Utskottet vill peka på att en väl genomförd konsekvensanalys i samband med att ett beslut fattas givetvis också väsentligen underlättar en kommande efterhandskontroll i form av uppföljning, utvärdering eller revision.

Riksdagen är i hög grad beroende av det beslutsunderlag som presenteras av regeringen. Visserligen kan det berörda utskottet komplettera underlaget i samband med sin beredning av ärendet. Av tids- och resursskäl är det dock knappast möjligt att i detta skede av beslutsprocessen göra något mera omfattande utrednings- och analysarbete. Det är därför enligt finansutskottets uppfattning angeläget att konsekvensanalyser av något slag regelmässigt ingår i regeringens propositioner. Sådana analyser behövs för att ett ärende skall anses vara tillräckligt berett av regeringen.

Enligt finansutskottets mening skulle krav från riksdagen på att ett avsnitt med rubriken Konsekvensanalys (eller motsvarande) normalt skall ingå i dispositionen av i första hand lagstiftningspropositioner kunna ha stor betydelse i sammanhanget. Detta skulle leda till att frågan regelmässigt blir uppmärksammas i samband med beredningen av ett ärende.

Vad utskottet här anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 1 mars 1994

På finansutskottets vägnar

Per-Ola Eriksson

I beslutet har deltagit: Per-Ola Eriksson (c), Göran Persson (s), Bengt Wittbom (m), Roland Sundgren (s), Lisbet Calner (s), Yvonne Sandberg-Fries (s) Stefan Attefall (kds), Ian Wachtmeister (nyd), Arne

Kjörnsberg (s), Roland Larsson (c), Sonia Karlsson (s), Lennart Hedquist (m), Alf Egnerfors (s), Christel Anderberg (m) och Bengt Rosén (fp).

1993/94:FiU9y

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Johan Lönnroth (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande mening

Ian Wachtmeister (nyd) anför:

De beslut som riksdagen fattar har ofta utomordentligt stor betydelse för vårt land. Generellt sett bör därför mycket höga krav ställas på underlaget för riksdagens beslut. Behovet av ordentliga konsekvensanalyser av de förslag som läggs fram för riksdagen är uppenbart. Det gäller oavsett om det handlar om propositioner, motioner eller utskottsinitiativ.

Det finns ett utbrett missnöje i riksdagen med avsaknaden av eller brister i konsekvensanalyserna i regeringens propositioner. Det gäller särskilt i fråga om förslagens samhällsekonomiska och statsfinansiella konsekvenser. Åtskilliga motioner på detta tema har väckts under senare år av företrädare för alla partier.

I regeringsformen (RF 8:18) finns bestämmelser om att yttrande över vissa lagförslag skall inhämtas av regeringen eller av riksdagsutskott. På lagrådsgranskningen ställs det dubbla kravet att den skall vara en garanti för rättssäkerheten och för enhetlighet, konsekvens och klarhet i lagstiftningen och samtidigt vara av juridisk och icke politisk art.

Vi menar att det på det ekonomiska området bör finnas ett motsvarande organ — ett ekonomiskt råd. Även ett ekonomiskt råd hör hemma i grundlagen. Att införa ett sådant institut kan ta lång tid. Behovet av ett ekonomiskt råd är emellertid stort och överhängande, inte minst med hänsyn till den statsfinansiella situationen.

Ett annat ekonomiskt råd bör därför nu bildas och knyts till finansutskottet. Det rådets uppgift bör vara att granska regeringens konsekvensanalyser och att biträda riksdagen med att förbättra beslutsunderlaget genom att vid behov göra egna konsekvensanalyser. Ett sådant råd kan tillsättas med omgående verkan. Det bör garanteras att en minoritet i utskottet, exempelvis minst fyra utskottsledamöter, skall kunna utlösa en granskning från det ekonomiska rådets sida av propositioner och andra förslag.

